

DOI: <https://doi.org/10.15407/np.72.312>

УДК 094.1(450.341)»1494»:027.54(477-25)НБУВ+091.14+025.171

Олександр Охріменко,

<https://orcid.org/0000-0002-5646-4133>

кандидат історичних наук,

ResearcherID AAI-8898-2020

<https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAI-8898-2020>

викладач Київської школи економіки (м. Київ, Україна)

вул. Миколи Шпака, 3, 02000, Україна

e-mail: ookhrimenko@kse.org.ua

**ВЕНЕЦІЙСЬКЕ ВИДАННЯ 1494 Р.
«ІСТОРІЇ АЛЕКСАНДРА ВЕЛИКОГО»
КВІНТА КУРЦІЯ РУФА З КОЛЕКЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Мета статті – встановити особливості венеційського видання «Історії Александра Великого» Квінта Курція Руфа 1494 р. та його примірника, котрий зберігається в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського, у контексті гуманістичного книгодрукування та історії побутування книги. **Методологія дослідження** поєднує кодикологічний (вивчення примірника книги), бібліографічний та каталогознавчий (вивчення описів наявних примірників), фрагментологічний (вивчення рукописного фрагменту) та текстологічний методи. **Наукова новизна** полягає у першому комплексному дослідженні примірника венеційського видання «Історії Александра Великого» Квінта Курція Руфа 1494 р. з фонду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського ІА 114, виявленні та ідентифікації рукописного фрагменту кінця XVII – початку XVIII ст. з текстом «Хроніки» Мартіна Кромера польською мовою, що раніше слугував оправою книги, а також у простеженні шляху міграції книги через волинські інституції. **Висновки.** Видання 1494 р. демонструє характерні риси гуманістичного книгодрукування та розкриває ідеологічні практики венеціанської еліти кінця XV ст. Примірник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, підготовлений філологом-редактором Бартоломео Мерулою на замовлення венеціанського

патриція Франческо Корнаро та надрукований Джованні да Тридіно, має унікальну історію побутування, що включає належність до бібліотеки Волинської православної духовної семінарії та Волинського державного музею. Рукописний фрагмент є важливим джерелом для вивчення польської історичної традиції на українських землях XVIII ст.

Ключові слова: інкунабула, НБУВ, Александр Великий, Квінт Курцій Руф, еліти, королівський двір, історія читання, фрагментологія.

Актуальність теми дослідження. Колекція інкунабул Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі НБУВ) нараховує понад 500 позицій та вважається однією з найбільших у світі. Дослідження кожного примірника, його унікальної історії, що включає авторів, редакторів, видавців, власників і так далі, разом з оцінкою особливостей та унікальних рис у порівнянні з іншими збереженими копіями, залишається актуальною проблемою українського та світового книгознавства.

Редакція 1494 р. «Історії Александра Великого» («*Historiae Alexandri Magni*») римського історика I ст. Квінта Курція Руфа (Quintus Curtius Rufus) була виконана Бартоломео Мерулою (Bartholomaeus Merula) та видана Джованні да Тридіно (Johannes Tacuinus, de Tridino) у Венеції. За даними міжнародної бази даних «Каталогу інкунабул за скороченими назвами» («*Incunabula Short Title Catalogue*», ISTC, № ic01002000) на грудень 2024 р. відомо про 69 інституцій у 20 країнах світу, що зберігають примірники, в тому числі НБУВ [14; шифр НБУВ – ІА 114]. Інша база даних «Матеріальні свідчення в інкунабулах» («*Material Evidence in Incunabula*», MEI) має лише 9 описів екземплярів (без НБУВ), однак їхня інформативність – різна, від зазначення лише шифру в одних випадках [4; 8; 15], до детального наведення провенієнцій – в інших [5; 6; 7; 9; 11; 12].

Аналіз досліджень і публікацій. Систематизований виклад та загальний опис колекції був здійснений у 1930-х рр. Б. Зданевичем, однак опублікований лише у 1974 р. [1, № 154]. Однак з того часу екземпляр «Історій...» НБУВ було реставровано, зокрема вшито фрагмент рукопису, що слугував перед тим обкладинкою, як форзаци, що потребує окремої уваги. Значна робота проведена співробітниками НБУВ щодо дослідження переміщення книг та історії формування колекції. До теми статті варто згадати роботи С. Міщука, що присвячені книгозбірням Волині, звідки походить екземпляр «Історій...» в НБУВ [2].

Водночас проблема переміщення книг до волинських осередків у ранній новий час залишається малодослідженим питанням.

Інший напрям історіографії – дослідження тексту «Історії Александра Великого» Квінта Курція Руфа. Найпомітнішими працями тут є монографія Е. Бейнем «Александр Великий. Унікальна історія Квінта Курціуса» (1998 р.), де зібрано дані про автора тексту, його історіографічний підхід й критику його свідчень [3]. Ця текстологічна студія не торкалася питання примірників книг чи історії читання. У 2020 р. вийшла перша праця С. Ф. Оклі з серії «Студій про трансмісію латинських текстів», присвячена Курцію Руфу та Диктісу Критському [10]. У ній досліджено всі відомі рукописи тексту «Історій...» у їхньому взаємозв'язку та виникнення редакцій у середньовіччі. У цьому контексті згадуються першодруки як джерела до текстологічного дослідження. Зокрема, вчений звертається до примірників Британської та Бодліанської бібліотек [10, р. 48].

Мета статті – встановити особливості венеційського видання «Історії Александра Великого» Квінта Курція Руфа 1494 р. та його примірника, котрий зберігається в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського, у контексті гуманістичного книгодрукування та історії побутування книги.

Виклад основного матеріалу. *«Історія Александра Македонського» між автором, редактором та видавцем.* Венеційське видання «Історії Александра Великого» Квінта Курція Руфа 1494 р. поєднало зусилля досвідченого друкаря Джованні да Тридіно, філолога-редактора Бартоломео Мерули та впливового патриціанського роду Корнаро.

Квінт Курцій Руф – римський історик I ст. н.е., про якого збереглися дуже незначні свідчення, його «Історії...» не цитують інші античні автори, коли розглядають біографію Александра Великого [3, р. 1]. З 10 книг його праці втрачено перші дві, а книги 5, 6 та 10 мають значні лакуни [3, р. 1]. Проте його текст був дуже популярним у середні віки через поєднання історичного наративу з риторичною майстерністю. Як зазначає сам Б. Мерула у передмові, «Курцій у письмі гострий, палкий, ясний і вельми красномовний» («Est.n.Q. Curtius in scribendo acutus: vaehemens: candidus: ac perquam eloquens»). Відомо про понад 120 рукописів його твору, кілька поетичних творів, базованих на його викладу. У 1438 р. П'єр Кандідо Децембріо зробив переклад італійською мовою. Близько 1471 р. Вінделіні зі Спіри вперше опуб-

лікував твір Курція Руфа у Венеції. У той же час, не пізніше 1472 р., вийшло римська редакція Помпія Лета. Потім з'явилися міланська та веронська публікація 1481 та 1491 рр. відповідно [10, р. 48].

Потребу нової редакції Б. Мерула пояснює у вступі [13, арк. 3зв.]. Ініціатива іншого видання прийшла від його учня, Франческо Корнаро, який помітив «зіпсовані місця» в тексті та попросив вчителя здійснити виправлення. Його редакторська робота включала порівняння з давнішими рукописами («*collato vetere exemplari*»), власні виправлення («*nostro Marte castigatis*») та додавання маргінальних приміток для полегшення читання. Повторне перевидання за два роки у 1496 р. засвідчує успішність проєкту та нової єдиції.

Б. Мерула постає як типовий гуманістичний вчитель-редактор. Він виконував подвійну роль: наставника молодого патриція Ф. Корнаро та філологічного редактора тексту. Передмова розкриває педагогічний метод Мерули: від невимушеної бесіди в саду про військово-морську справу до обговорення чеснот полководця, і далі до читання історичного тексту. Александр Македонський представлений як взірць полководця, що втілює чотири необхідні якості: «знання військової справи, доблесть, авторитет і щастя» («*scientiam scilicet rei militaris: virtutem: auctoritatem: ac foelicitatem*») [13, арк. 3зв.].

Покровителі видання – рід Корнаро – належали до венеціанської політичної еліти. Джорджіо Корнаро, батько учня Мерули, був членом впливової Ради Десяти. Вибір тексту про Александра Македонського для навчання юного патриція не випадковий – він відповідав політичним амбіціям венеціанської аристократії та її самоідентифікації як спадкоємців римської величі.

Друкар Джованні да Тридіно був одним з провідних венеціанських видавців, спеціалізувався на виданні класичних текстів. Його співпраця з Мерулою над текстом Курція Руфа вписується в ширшу програму видання латинських класиків з гуманістичними коментарями.

Видання 1494 р. демонструє типові риси гуманістичного книгодрукування: увага до текстологічної критики, педагогічна спрямованість, зв'язок з політичною елітою міста. Воно також показує, як класичний текст використовувався для виховання молоді венеціанської аристократії, поєднуючи філологічну вченість з політичною освітою.

Важливим аспектом є те, що видання створювалося не лише для приватного користування родини Корнаро. Б. Мерула зазначає:

«Завдяки тобі шанувальники царя Александра матимуть найбільш виправлену книгу» («Habebunt tua causa Alexandri regis studiosi librum quam emendatissimum») [13, арк. 3зв.]. Таким чином, приватна освітня ініціатива перетворилася на публічний проект, що служив ширшій гуманістичній спільноті.

Примірник ІА 114 – власники та читачі. Екземпляр венеційського видання «Історії Александра Великого» Курція Руфа 1494 р., що зберігається в НБУВ під шифром ІА 114 у відділі стародруків та рідкісних видань Інституту книгознавства, має особливий інтерес, зважаючи на незначну кількість (до 100) збережених копій у світі та історію окремо взятої цієї книги чи як частини колекцій, до якої вона належала.

Провенієнції примірника дозволяють простежити його шлях через дві волинські інституції. Спочатку книга належала бібліотеці Волинської православної духовної семінарії, де мала номер 2278. Пізніше вона потрапила до Волинського державного музею під інвентарним номером 48. До НБУВ екземпляр «Історій...» надійшов у 1932–34 рр. разом з колекцією Волинського науково-дослідного музею, частиною якого стала бібліотека Волинської православної духовної семінарії після націоналізації 1917 р. та кількох переміщень фондів [2, с. 121].

Серед екземплярів «Історій...» 1494 р., описаних у МЕІ, жоден не має оригінальної оправи XV–XVI ст., а переоправлені у XVIII–XX ст., як і копія в НБУВ. Розміри аркуша – аналогічні до інших, 310 x 214 мм. До реставрації 1992 р. оправою рукопису слугували два аркуші з рукописним текстом XVIII ст. [1, № 154]. Наразі – це картон, обтягнутий чорною штучною шкірою. Реставрацію виконав І. В. Станніченко.

Особливістю видання «Історій...» 1494 р. та редакторської роботи Б. Мерули стало створення «навігації» до тексту у вигляді коментарів-рубрик на зовнішніх берегах праворуч та ліворуч від тексту. Нумери книг праці були прописані у верхньому колонтитулі. Початок кожної наступної книги відділяв заголовок та ініціал, що мав бути оздоблений пізніше. Лише третя та четверта книги розпочиналися вгорі з правого аркуша розвороту (аркуші aII та bI першого рахунку), решта – відповідно до місця, де завершувалася попередня книга. Вдалий формат та система для читача дозволили розмістити увесь текст на 68 аркушах.

У копії ІА 114 НБУВ ініціали книг 3, 4, 5 та 6 були дописані ранньомодерним читачем, хоча інших ознак читання (маргінальних приміток, підкреслень тощо) не прослідковується. Книга має сліди минулих забруднень, що пояснюється скоріше зберіганням довгий час без оправи, ніж активним використанням. До того ж під час реставрації могли бути «відновлені» пошкодження, які б свідчили про інтерес читачів, як сліди воску, загинання сторінок тощо. Для порівняння, примірник з Єльського університету містить численні нотатки відомого гуманіста Ауло Джано Паррасіо, що також є унікальним явищем [9]. Таким чином, реставрація книги може слугувати «затиранню» чи забуванню про користування конкретного екземпляра книги в його середовищі, вести до хибних висновків.

Рукописний фрагмент початку XVIII ст. з примірника ІА 114. З однієї сторони, реставрація 1992 р. «загубила» первісний вигляд книги для реконструкції її читання в осередках Волині чи ранішу історію, але з іншої – поновила фрагмент рукопису, що стали форзацами екземпляру ІА 114 НБУВ. Два аркуші заповнені текстом у дві колонки з обох сторін, частково обрізані та втрачені. Палеографічний аналіз рукопису виявляє використання професійного канцелярського курсиву, характерного для ранньомодерної доби. Почерк писаря демонструє високий рівень каліграфічної майстерності та професійної виучки. Літери написані впевнено та послідовно, з чітким нахилом, що було типовим для канцелярського письма. Кожна колонка містить приблизно 45-50 рядків тексту з високою щільністю тексту польською мовою. Особливу увагу привертають маргінальні нотатки та виправлення, присутні на деяких сторінках рукопису. Ці доповнення та корекції вказують на те, що документ активно використовувався та переглядався.

У тексті вирізняється один із заголовків (іл. 1), що посиляється на «Польську хроніку» Мартіна Кромера («Kroniki Kromerowey Książ Dziesiątych. Leszek Czarny»), яка була вперше видана у 1555 р. латинською мовою. Звірка цього рукописного фрагменту з 10 книгою з польського перекладу 1611 р. Мартіна Блажовського показує незначні відмінності чи скорочення (табл. 1). Текст, що передує цього заголовку, теж відповідає польському викладу «Хроніки» М. Кромера. Загалом, цей рукописний фрагмент є джерелом для вивчення розвитку польської мови та писемної культури, історичної свідомості й способів формування національної пам'яті.

Таблиця 1.

Порівняння текстів «Польської хроніки» Мартіна Кромера

<i>De origine et rebus gestis Polonorum libri XXX. Базель, 1555.</i>	<i>Kronika polska Marcina Kromera ... na język polski z łacińskiego przełożona przez Marcina z Błażowa. Kraków, 1611. (Текст за виданням 1857 р.)</i>	<i>Фрагмент з ІА 114</i>
MARTINI CROMERI DE ORIGINE ET REBUS GESTIS POLONORVM, LIBER DECIMVS. LESCVS NIGER. Svccessit Boleslao Pudico in principatu, Cracouiensium & Sandomiriēsium Lescus Niger ex fratre ipfius patruеле ortus, quem ipfe sibi Boleslaus successorem designarat, qui que siue uiuente adhuc illo siue iam mortuo Cracouiamcum uxore aduolarat, & funeri patris adoptiui iusta persoluerat. Nec tunc sanè quispiam ipsi aduersatus est, bello à Russis ingruente, cuius metus locum atque spacium nouandis rebus non dabat. Nam Leo princeps in Russorum ducibus, Danielis filius...	KRONIKI KROMEROWEJ KSIĘGI DZIESIĄTE. LESZEK CZARNY. Po zejściu z świata Bolesława wstydliwego, objął księstwo krakowskie i sędomierskie Leszek czarny, stryjeczny synowiec jego, którego był samże Bolesław sukcesorem monarchiej uczynił, i który lub to za żywota jeszcze, lub też zaraz po śmierci jego, do Krakowa i z żoną był przyjechał, a pogrzebowi ojca przywłaszczonego, powinną uczciwość oddawał. W czym na on czas żaden zgoła przeciwny onemu nie był, a to za nastąpieniem wojny ruskiej, przez którę trwożę, miejsca ani rozvodu do sprzeciwiania i do knowania rad nowych, nie dostawało. Albowiam Lew przedniejszy z książąt, syn Danielów,	KRONIKI KROMEROWEY KSIĄGI DZIESIĄTYCH. LESZEK CZARNY. – Stryeczny sy-/ [...]ec Bolesława ustyą od megoż następ cą sliwszy, ten pogrzebowi oycy przywłaszczonego / [powi]nną uczciwość oddawał. W czym na on czas żaden zgoła przeciwny onemu nie był, a to za / [nast]ąpieniem wojny ruskiej, przez której trwożę, miejsca ani rozvodu do sprzeciwiania y do / [know]ania rad nowych, nie dostawało. Lwa przedniejszy z książąt, syn Danielów...

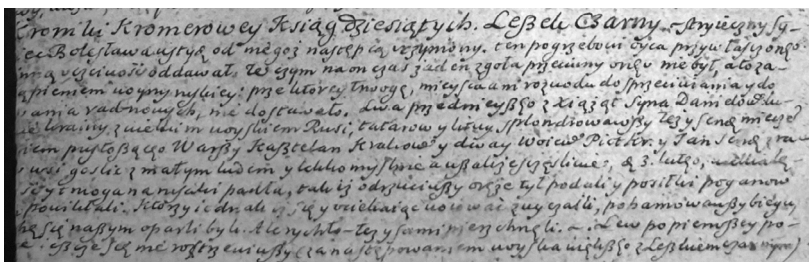

Рисунок. Фрагмент рукопису
з інкунабули ІА 114 НБУВ (арк. 2 зв.)

Висновки. Венеційське видання «Історії Александра Великого» Квінта Курція Руфа 1494 р. є прикладом гуманістичного книгодрукування кінця XV ст. Його створення поєднало зусилля трьох ключових фігур венеціанського культурного середовища: досвідченого друкаря Джованні да Тридіно, філолога-редактора Бартоломео Мерули та представників впливового патриціанського роду Корнаро. Особливу цінність має примірник цього видання з колекції НБУВ (шифр ІА 114), який демонструє складний шлях побутування книги від венеціанського друкарського верстата до українських книгозбірень. Провенієнції примірника дозволяють простежити його переміщення через дві волинські інституції – бібліотеку Волинської православної духовної семінарії та Волинський державний музей, перш ніж він потрапив до фондів НБУВ у 1932–1934 рр. Важливим відкриттям стало виявлення та ідентифікація рукописного фрагменту XVIII ст., який до реставрації 1992 р. слугував обкладинкою книги. Текстологічний аналіз показав, що цей фрагмент є містить частину польського перекладу «Хроніки» Мартіна Кромера.

Дослідження підтверджує необхідність комплексного підходу до вивчення стародруків, який би поєднував методи історії книги, історії читання та фрагментології. Реставрація книги, хоча й може приховувати певні сліди її використання, водночас дозволяє виявити важливі артефакти, як-от рукописні фрагменти, що служать додатковим джерелом для вивчення книжкової культури. Подальші дослідження могли б зосередитися на порівняльному аналізі збережених примірників видання 1494 р., детальнішому вивченні шляхів формування волинських книжкових колекцій та глибшому текстологічному аналізі виявленого рукописного фрагмента в контексті рукописної традиції «Хроніки» Мартіна Кромера.

Практичне значення проведеного дослідження венеційського видання «Історії Александра Великого» 1494 р. розкривається у кількох важливих аспектах. Насамперед, детальний опис примірника IA 114 з колекції НБУВ збагачує міжнародні бази даних інкунабул (ISTC та MEI). Осмислення результатів реставрації книжкової спадщини, на прикладі цієї копії, показує можливі позитивні та негативні наслідки, на які слід зважати, як реставраторам, так і дослідникам. Виявлений рукописний фрагмент польської «Хроніки» свідчить про складні культурні взаємодії на українських землях у XVIII ст., що формує основу для подальших досліджень історії книги.

Список бібліографічних покликань

1. Зданевич Б. Каталог інкунабул. Київ : Наукова думка, 1974. 234 с.
2. Мішук С. Книжково-рукописна спадщина Волинської православної духовної семінарії: дослідження, опис, доля. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2007. Т. 15. С. 119–125.
3. Baynham E. Alexander the Great: The Unique History of Quintus Curtius. Ann Arbor : University of Michigan Press, 1998.
4. Biblioteca Comunale di Vimercate (IT). Material Evidence in Incunabula (MEI). URL: <https://data.cerl.org/mei/02000335>
5. Cambridge, University Library (GB): Inc.3.B.3.122[1765]. Material Evidence in Incunabula (MEI). URL: <https://data.cerl.org/mei/00559792>
6. Eton, Eton College Library (GB): DDf.3.21. Material Evidence in Incunabula (MEI). URL: <https://data.cerl.org/mei/02133037>
7. Lonato, Biblioteca Ugo da Como (IT): Incunaboli 50. Material Evidence in Incunabula (MEI). URL: <https://data.cerl.org/mei/02004317>
8. Mantova, Biblioteca Comunale Teresiana (IT): Inc. 426(3). Incunaboli 50. Material Evidence in Incunabula (MEI). URL: <https://data.cerl.org/mei/00202095>
9. New Haven CT, Yale University, Beinecke Library (US): 2004 +62. Material Evidence in Incunabula (MEI). URL: <https://data.cerl.org/mei/02128991>
10. Oakley S. P. Studies in the Transmission of Latin Texts. Volume I: Quintus Curtius Rufus and Dictys Cretensis. Oxford University Press, 2020.
11. Oxford, Bodleian Library (GB): Inc. b. I4.1494.1. Material Evidence in Incunabula (MEI). URL: <https://data.cerl.org/mei/00207902>
12. Princeton NJ, Princeton University, Firestone Library, Rare Book Division (US): 2843.1494q. Material Evidence in Incunabula (MEI). URL: <https://data.cerl.org/mei/02126835>
13. Quintus Curtius Rufus. Historiae Alexandri Magni. Ed. Bartholomaeus Merula. Venice: Johannes Tacuinus, de Tridino, 17 July 1494. (шифр: IA 114).
14. Quintus Curtius Rufus. Historiae Alexandri Magni. Ed. Bartholomaeus

Merula. Venice: Johannes Tacuinus, de Tridino, 17 July 1494. *Incunabula Short Title Catalogue (ISTC)*. The international database of 15th-century European printing. URL: <https://data.cerl.org/isto/ic01002000>

15. Wien, Österreichische Nationalbibliothek (AT): Ink 13.E.27. Material Evidence in Incunabula (MEI). URL: <https://data.cerl.org/mei/02115430>

References

1. Zdanevych, B. (1974). Kataloh inkunabul [Catalogue of incunables]. Kyiv, Ukraine: Naukova dumka. [In Ukrainian].

2. Mishchuk, S. (2007). Knyzhkovo-rukopysna spadshchyna Volynskoi pravoslavnoi dukhovnoi seminarii: doslidzhennia, opys, dolia [Book and Manuscript Heritage of the Volhynian Orthodox Theological Seminary: Research, Description, and Fate]. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva [Studies in Archival Affairs and Documentation]*, 15, 119-125. [In Ukrainian].

3. Baynham, E. (1998). Alexander the Great: The Unique History of Quintus Curtius. Ann Arbor, USA: University of Michigan Press. [In English].

4. Biblioteca Comunale di Vercate (IT). *Material Evidence in Incunabula (MEI)*. Retrieved from: <https://data.cerl.org/mei/02000335> [In English].

5. Cambridge, University Library (GB): Inc.3.B.3.122[1765]. *Material Evidence in Incunabula (MEI)*. Retrieved from: <https://data.cerl.org/mei/00559792> [In English].

6. Eton, Eton College Library (GB): DDF.3.21. *Material Evidence in Incunabula (MEI)*. Retrieved from: <https://data.cerl.org/mei/02133037> [In English].

7. Lonato, Biblioteca Ugo da Como (IT): Incunaboli 50. *Material Evidence in Incunabula (MEI)*. Retrieved from: <https://data.cerl.org/mei/02004317> [In English].

8. Mantova, Biblioteca Comunale Teresiana (IT): Inc. 426(3). Incunaboli 50. *Material Evidence in Incunabula (MEI)*. Retrieved from: <https://data.cerl.org/mei/00202095> [In English].

9. New Haven CT, Yale University, Beinecke Library (US): 2004 +62. *Material Evidence in Incunabula (MEI)*. Retrieved from: <https://data.cerl.org/mei/02128991> [In English].

10. Oakley S. P. (2020). *Studies in the Transmission of Latin Texts. Volume I: Quintus Curtius Rufus and Dictys Cretensis*. Oxford University Press, 2020. [In English].

11. Oxford, Bodleian Library (GB): Inc. b. I4.1494.1. *Material Evidence in Incunabula (MEI)*. Retrieved from: <https://data.cerl.org/mei/00207902> [In English].

12. Princeton NJ, Princeton University, Firestone Library, Rare Book Division (US): 2843.1494q. *Material Evidence in Incunabula (MEI)*. Retrieved from: <https://data.cerl.org/mei/02126835> [In English].

13. Quintus Curtius Rufus. *Historiae Alexandri Magni*. Ed. Bartholomaeus Merula. Venice: Johannes Tacuinus, de Tridino, 17 July 1494. (call-no. IA 114). [In Latin]

14. Quintus Curtius Rufus. *Historiae Alexandri Magni*. Ed. Bartholomaeus Merula. Venice: Johannes Tacuinus, de Tridino, 17 July 1494. *Incunabula Short Title*

Catalogue (ISTC). The international database of 15th-century European printing. Retrieved from: <https://data.cerl.org/istc/ic01002000> [In English].

15. Wien, Österreichische Nationalbibliothek (AT): Ink 13.E.27. *Material Evidence in Incunabula (MEI)*. Retrieved from: <https://data.cerl.org/mei/02115430> [In English].

Oleksandr Okhrimenko,

<https://orcid.org/0000-0002-5646-4133>,

ResearcherID AAI-8898-2020,

<https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAI-8898-2020>,

Candidate of Historical Sciences,

Lecturer,

Kyiv School of Economics (Kyiv, Ukraine)

3 Mykoly Shpaka Street, Kyiv, 02000, Ukraine

e-mail: ookhrimenko@kse.org.ua

THE 1494 VENETIAN EDITION OF QUINTUS CURTIUS RUFUS "HISTORIAE ALEXANDRI MAGNI" FROM THE COLLECTION OF THE V. I. VERNADSKYI NATIONAL LIBRARY OF UKRAINE

The purpose of the article to establish the features of the Venetian edition of "The History of Alexander the Great" by Quintus Curtius Rufus in 1494 and its copy, which is stored in the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, in the context of humanistic book printing and the history of book circulation. **Research methodology** combines codicological (study of the book copy), bibliographic and cataloging (study of existing copies' descriptions), fragmentological (study of manuscript fragments), and textological methods. **Scientific novelty** lies in the first comprehensive study of copy of the Venetian edition of "The History of Alexander the Great" by Quintus Curtius Rufus, 1494, from the collection of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine IA 114, discovery and identification of a late 17th - early 18th century manuscript fragment containing Martin Kromer's "Chronicle" in Polish, which previously served as the book's binding, and tracking the book's migration through Volhynian institutions. **Conclusions.** The 1494 edition demonstrates characteristic features of humanistic printing and reveals ideological practices of the Venetian elite in the late 15th century. The V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine copy has a unique history of circulation, including its belonging to the library of Volhynian Orthodox Theological Seminary and Volhynian State Museum. The manuscript fragment is an important source for studying Polish historical tradition in 18th-century Ukrainian lands.

Keywords: incunabula, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, Alexander the Great, Quintus Curtius Rufus, elites, royal court, history of reading, fragmentology.

Стаття надійшла до редакції 03.12.2024 р.